

ben a hus kilója 10—20 krajczárral olcsóbb, mint Budapesten.

Pedig a bécsi húst is magyar marhából vágják. Kétségtelen, hogy ezt a drágaságot egyes emberek, egyes osztályok aknázzák ki a maguk számára. Mindent el kell követnünk, hogy sikeresen tudjunk védekezni a hus-uzsora ellen. A mi közönségünk olyan, hogy fát is lehet vágni a hátán; tőr, még akkor is, a mikor már kinyílt a szeme. Ennek a türelemnek nálunk — úgy látszik — nincs határa. De végre mégis el kell jönnie az időnek, amikor ez a mindenek által kiuzsorázott közönség öntudatra jut és legalább megkísérli a kizsákmányolás elleni védekezést. Egyszer és mindenkorra véget kell vetni azoknak a merényleteknek, a melyeket összeverődött klikkek, érdekcsoportok minduntalan a mi zsebünk ellen követnek el.

Glosszák

Udvarhely megye nyelvhatárának kulturtörténetéhez.*

— Ugron Ákos főispán úr figyelmébe ajánlva. —

Székelyudvarhely, aug. 10.

II.

Végül az 1900-ik évi népszámlálás adatai közelebről érintenek bennünket azért, mert méltán érdeklődésünk tárgyát képezheti, hogy Homoródbene, Homoróddaróc, Erked, Magyarfelek, Székelyandrásfalva és Székelyhidegkút, mint 1877. óta Udvarhelyvármegyéhez (s így a Székelyföldre) csatolt községek, ezen átcsatolásuk 23-ik esztendejében, az utolsó népösszeírás alkalmával, milyen demografiai viszonyok között találtak. Volt tehát

1900-ban:

	Összes lélekszám	Magyar	Német	Román	Cigány
Homoródbene	882	71	502	308	1
Homoróddaróc	1011	54	593	297	67
Erked	1334	138	619	351	226
Magyarfelek	548	4	—	544	—
Székelyandrásfalva	496	89	—	406	1
Székelyhidegkút	353	39	—	314	—

Tehát százalék szerint volt 1900-ban Homoródbenén 8% magyarság, Homoróddarócon 5.3% magyarság, Erkeiden 10.3% magyarság, Magyarfeleken 0.7% magyarság, Székelyandrásfalván 17.9% magyarság és Székelyhidegkúton 11% magyarság.

A közölt időszaki statisztikai adatokból összeállítom most már a következő táblázatot, mely a községek magyar nyelvterületi százalékvizonyait tünteti fel három reánk nézve jellegzetes időszakból.

E szerint volt a magyar népfaj számbeli értéke:

	1721-ben	A községek Udvarhely megyéhez csatolása idejében	Utolsó népszámláláskor
Homoródbenén	62.5%	6.3%	8.0%
Homoróddarócon	51.2	2.3	5.3
Erkeiden	44.1	5.5	10.3
Magyarfeleken	40.0	0.0	0.7
Székelyandrásfalván	13.3	7.3	17.9
Székelyhidegkúton	40.0	9.3	11.0

Az átcsatolás idejéből való és az utolsó népszámlálás adatait egymással szembe állítva, azon örvendetes körülmény konstataciója kinálkozik, hogy ezen községekben a fajmagyarság százaléka az átcsatolás óta **nőtt!** Mert Homoródbenén a magyarság emelkedett 1.7%-kal, Homoróddarócon emelkedett 3%-kal, Erkeiden emelkedett 4.8%-kal, Magyarfeleken emelkedett 0.7%-kal, Székelyandrásfalván emelkedett 10.6%-kal és Székelyhidegkúton emelkedett 1.7%-kal.

Azokban sajnos, ez az emelkedés csak látszólagos, csak szemképrázat és csak egyoldalú statisztikai vizsgálatnak eredményeül dedukálható, mert lássuk csak a románság emelkedésének százalékarányát is. A románság százaléka:

	1721-ben	A községek Udvarhely megyéhez csatolása idejében	Utolsó népszámláláskor
Homoródbenén	4.7%	20.0%	46.2%
Homoróddarócon	4.8	37.1	30.0
Erkeiden	2.5	23.5	26.3
Magyarfeleken	60.0	96.7	99.2
Székelyandrásfalván	86.7	69.7	81.8
Székelyhidegkúton	60.0	88.7	88.9

Az átcsatolás idejéből való és az utolsó népszámlálás adatait egymással szembe állítva, emelkedett tehát a románság Homoródbenén 26.2%-kal,

*) Első közlemény az U. H. 32. számában

Homoróddarócon nem emelkedett, de esett 7.1%-kal, Erkeiden emelkedett 2.8%-kal, Magyarfeleken emelkedett 2.5%-kal, Székelyandrásfalván emelkedett 12.1%-kal és Székelyhidegkúton emelkedett 0.2%-kal.

Már most tehát ha szemügyre vesszük egyuttal azt, hogy a román népelemnek százalékaránya is miként emelkedett, arra a szomorú *realis* következtetésre jutunk, hogy a magyar faj százalékaránya nőtt, de a román faj százalékaránya is nőtt s tudva a magyarság növekedésének összegét = 22.5% és tudva a románság növekedésének összegét = 43.8%, a magyar faj százalékszámát az átcsatolástól máig nemcsak, hogy stagnált, de sőt pontosan feltüntetve az utolsó 23 esztendő alatt 21.3%-kal esett! Hogy pedig ez a minusz 21.3% a magyar nemzeti kultúra kiépítésének folyamatában komoly, czélirányos, nemzeti munkásságnak egyáltalában nem minősíthető, az világos dolog.

Evidens tehát, hogy az udvarhelyvármegyei nyelvhatár szoban forgó községekben a fajmagyarság 23 esztendő óta évenként csaknem egy (1) százalékkal állandóan, évről-évre fogyni miután a magyarság javára való társadalmi asszimiláció — már a nemzetiségek tulsúlyánál s az e tárgyra vonatkozólag előbbi cikkekben felhozott etnikai okoknál fogva — holt ponton van, az e községekben jelenleg működő ágost. evang. szász és gör. kel. román népiskolák munkássága pedig a nemzeti megerősítés és az egységes magyar nemzeti állam kiépítése szempontjából nemcsak hogy ki nem elégítő, de sőt a közölt részletes statisztikai adatokból kitetszőleg fokozatos visszaesést eredményez, ennél fogva az államhatalomnak a magyar nép erkölcsi és értelmi javára, a nemzeti élet biztosítására szolgáló beavatkozásra itt égetően szükség van. E beavatkozás egyelőre csak kulturális irányu lehet s a helyi viszonyoknál fogva sajátlagosan csak a népoktatás alsó tagozatának (állami kisedővódák, állami elemi népiskolák, általános és gazdasági irányu ismétlő iskolák, ifjúsági egyesületek) nemzeti tartalommal és erős, intenzív nemzeti irányzattal való szervezésből indulhat ki. Ezért szükséges, és pedig égetően szükséges, ezen nyelvhatár népoktatásügyi viszonyainak államhatalommal és állami jellegű rendezése. A meglévő ágost. evang. német tannyelvű és gör. kel. román tannyelvű elemi népiskolák továbbra is való működése jogosultságának elbirálására és megállapítására első sorban az illetékes tanügyi hatóság (az 1868 évi XXXVIII. t.-cikk 15. §. és az 1876. évi XXVIII. t.-cikk 4. §. értelmében a kir. tanfelügyelőség) hivatott s ha az 1868 évi XXXVIII. t.-cikk 11. §. továbbá az 1879 évi XVIII. t.-cikk és a 72 000—905. V. K. M. Utasítás rendelkezései szempontjából törvényes indok fenforog, ezen szakhatóságok módjában áll az 1868 évi XXXVIII. t.-cikk 15. §. és az 1876 évi XXVIII. t.-cikk 6. §. 4. pontja értelmében felévi időközökben — a miniszter által az egyházmegyei főhatóságok útján — alkalmazott háromszori megintés után esetleg ezen felekezeti iskoláknak beszűntetése is. (Ezen törvényfjelt rármutatás egyszerűen ad hoc magyarázat óhajt lenni nyelvhatárunk idegen tannyelvű felekezeti elemi népiskoláinak létjogához).

Végül még csak egyet. A népesség legelemibb műveltségének fokmérőjeül az irni és olvasni tudók számát szokás venni. Ha nyelvhatár-községek ez irányu viszonyait pld. az 1880-iki és az 1900-iki országos népszámlálás hivatalos adatainak egybevetésével vizsgáljuk, az eredmény első pillanatra látszólag kedvező. Mert irni és olvasni tudott:

	1880-ban	1900-ban
Homoródbenén	40.6%	50.0%
Homoróddarócon	60.8	62.1
Erkeiden	39.1	48.0
Magyarfelek	8.3	16.9
Székelyandrásfalván	4.2	24.4
Székelyhidegkúton	13.4	26.3

Tehát az 1880-ól 1900-ig terjedő időben Homoródbenén 9.4% kal, Homoróddarócon 1.3% kal, Erkeiden 8.9% kal, Magyarfeleken 8.6% kal, Székelyandrásfalván 20.2% kal és Székelyhidegkúton 12.9% kal nőtt ugyan az irni-olvasni tudók száma, de ez a kedvezőnek látszó eredmény szintén nem vezethet bennünket félre, mert miután a magyar népesség ezen idő alatt 21.3% kal fogyott, önként érthető, hogy az irni és olvasni tudók számszerint való emelkedése nem történhetett a számszerint fogyó magyarság javára, hanem csakis a számszerint növekedő nemzetiségek előnyére. Ezt az állítástom drasztikusan még azzal az adattal is támogatni tudom, hogy a midőn Homoródbenén évente átlag 3, Homoróddaró-

con átlag 3, Erkeiden átlag 16, Magyarfeleken átlag 1, Székelyandrásfalván átlag 5 és Székelyhidegkúton átlag 3 magyar tanköteles látogatja az iskolát, tehát az összes tanköteleseknek elenyészően csekély százaléka, ugyanakkor ez a fentebb számjelzett *százalék-többlet* nem eshetett és nem eshetik az alacsony és még így is évenként csaknem egy (1) perccenttel fogyó magyar tőke javára.

Azonban még így is, általános közművelődési szempontból, ezen nemzetiségileg majorizált községekben az analfabéták száma felotte jelentékeny s Homoróddarócot kivéve, közülök egy sem üti meg vármegyénk irni-olvasni tudó egyedeinek még átlagos százalékat sem, mely 51.1-et tesz.

Nyilvánvaló tehát a glosszák ezen rided, de megdönthetetlenül, csalhatatlanul beszélő szám-tumultusából is, hogy nyelvhatárunknak kulturális és gazdasági alapon *nemzeti védelmül kiépítése* vármegyénk kulturpolitikájának egyik első rendű feladata, sürgős kötelessége. Az egységes magyar nemzeti társadalomnak, a nemzeti közszellemnek, mely maga után vonja az egységes magyar nemzeti államnak is kialakulását és konszolidálását, sok erőforrása van s megvalósulásának sok módja és eszköze kinálkozik, de Udvarhelyvármegye nyelvhatár vonalán az ez irányu szociális munkát meg kell előznie, be kell vezetnie és a társadalmi viszonyokat a megfelelő további alakulásra meg kell érlelnie az állam kulturális hatásának, azon hatásnak, melyet az államhatalom részére az 1868 évi XXXVIII. t.-cikk 80. §. biztosít s mely a nemzeti irányu és tartalmu magyar népoktatásban és magyar népuvelésben rejlt erejével állandó és kiadó, produktív forrása lehet és kétségtelenül leszen is minden további nemzeti evolúciónak!

Chalupka Rezső.

A vármegyei pénztárak.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Székelyudvarhely, aug. 10.

Kétségtelen, hogy két kézzel és halogatás nélkül kell megerősítenünk mindazokat az intézményeket, melyekkel alkotmányunk épségét az önkény esetleges támadásai ellen megvédelmezhetjük és a közelmúlt tanúságain okulva, a vármegyei önkormányzat megerősítése elsőrendű kötelesség. Nem is hiszem, hogy belátható időn belül akadjon államférfi, ki a közigazgatás államosítására még csak gondolni is merjen. Ebből azonban nem következik, hogy egy szükséges, czélszerű és jó törvény a sutba dobassék, csak azért, mert egy parlamentarás kormány hatalmi tobzódásában a rendelkezéseit kiforgatta.

Nagyon fontos okok voltak azok, melyek a vármegyei pénztári és számvevőségi teendőinek ellátásáról szóló törvényt életre hívták. Ez a törvény a vármegyei önkormányzat rendelkezési jogát az egész vonalon épségben hagyta. A törvény csak kötelességeket hártott az államra, a jogok a vármegyénél maradtak. Az állam nem vett el semmit a vármegyétől, ellenben odaadta tisztviselőit, hogy a pénzkezelésnél és ellenőrzésnél szolgálatára legyenek. Nagy erkölcsi és anyagi felelősségtől szabadította meg a vármegyéket, midőn a vármegyei alapok és gyámpénztárak több száz millióra rugó vagyonát állami kezelésbe vette. A vármegyei hatóságoké az imperium, a rendelkezés joga; az adóhivataloké és számvevőségeké az engedelmesség kötelessége. Az adóhivatalok kezelik a pénzt és sáfárkodásukról pontosan számolnak a vármegyének és az árvaszéknek; az állami számvevőségek teljesítik a közigazgatási segédszolgálatot és ellenőrzik a vármegyei s gyámpénztári vagyon hű és pontos kezelését; a vármegyei állami számvevők segítségével gyakorolják a felügyeletet százhat rendezett tanácsu város, több mint tizenkétezer község vagyonkezelése körül: mindez véleményem szerint nem csorbítása az autonómiának. Mert ha a vármegye vagy a gyámpénztár vagyonában hiány van, ez az államkincstár kára; ha a rendezett tanácsu városok és a községek vagyonkezelésének s a gyámok és gondnokok számadásainak szakszerű ellenőrzésénél a számvevőség nem jár el kötelességszerűen, ebből a vármegyei hatóságokra sem erkölcsi, sem anyagi kár nem háramlik.

De ez a reform alkotmányvédelmi szempontból is kiállja a szigorú bírálatot. E végből csak a régi állapotot kell az 1902. évi III. törvénycikk által teremtett helyzettel összehasonlítani. Az im-

parlamentáris kormány az ellentálló vármegyékkel sokkal könnyebben bánhatott volna el, ha még ott találta volna a pénztárcákat. Az állami dotáció megvonásával — a mi magában véve is törvényellenes — egyszerűen megfosztotta volna őket az anyagi eszközöktől, hogy tisztviselőiket ne fizethessék. De az 1902. évi III. törvény 7. szakasza jogot ad az alispánoknak, hogy a háztartási alap és az utalvány kiadásait utalványozhassa a jóváhagyott költségvetés keretében, akár van pénze a vármegyének, akár nincs; akár van dotáció, akár nincs. A törvény értelmében tehát az adóhivataloknak akkor is ki kellett volna fizetniük az alispán utalványait, ha a belügyminiszter az állami javadalmaszt meg is tagadta. Ennél fogva a letűnt kormánynak az a rendelkezése, hogy sok vármegyénél az alispáni utalványok ellenjegyzését és kifizetését a számvevőségeknek és az adóhivataloknak megtiltotta, nyilvánvaló megsértése az 1902. évi III. törvény 7. szakaszának és a törvény végrehajtási utasításaiban foglalt rendelkezéseknek. Ezt annak idején a vezérbizottság is megállapította. Egyébiránt, hogy éppen az idézett szakasz mily előnyököt biztosít a vármegyéknek a régi állapottal szemben, az eléggé kitűnik abból is, hogy a múlt évben, midőn az ex-lex miatt az államkincstár sem duslakodott nagyon pénz dolgában, az államkincstár több millió koronát előlegezett a vármegyei utalványok kiadásainak fedezésére, holott azelőtt sem utakat, sem hidakat nem építettek, ha az utadó nem folyt be a kellő időben.

Azzal tehát, hogy a kormány több vármegyében a számvevőségeknek és az adóhivataloknak az alispáni utalványok kifizetését megtiltotta, az elé az alternatíva elé állította az illető állami tisztviselőket, hogy vagy megsértik a törvény említett rendelkezését, vagy megtagadják a kormánynak az engedelmességet. Ha lett volna pragmatika, mely az állami tisztviselőt biztosítja az ellen, hogy törvényellenes rendelkezéseket ne legyen képtelen teljesíteni, akkor a helyzet másképp alakult volna...

Arra az ellenvetésre pedig, hogy a régi vármegyei pénztárosokkal és számvevőkkel az imparlamentáris kormány nem rendelkezhetett volna oly könnyen, mint a saját embereivel, csak annyit jegyzünk meg, hogy a mint a kormány alispánokat és főtisztviselőket mozdíthatott el csendőri asszisztenciával, épp úgy megtehetette volna azt a vármegyei pénztárosokkal és számvevőkkel is.

Kétségtelen azonban, hogy mint minden gyökeres újításnál, a pénztári reform végrehajtásánál is mutatkoztak hibák. Nem tekintve a kezdet nehézségeit, azt is figyelembe kell venni, hogy a törvény életbe léptetése óta eltelt idő nagyobb része ex-lexre esik. A vármegyéktől átvett pénztári és számvevőségi személyzet kinevezésénél sem jártak el körültekintő méltányossággal; fokozta elkeseredésüket az a körülmény, hogy ha vármegyei szolgálatban maradtak volna, a vármegyei fizetésrendezés (1904. évi X. t.-cz.) jótéteményeiben ők is részesültek volna, a mitől azonban elestek s így a reform árát ők adták meg. A pénztár és számvevőségi hivataloknak elszórt s a vármegyei székháztól távol eső elhelyezése is sok panaszra ad okot. A pénzügyi és a vármegyei hatóságok között napirenden lévő versengés is bénítólag hat, mert néha valóságos aktharcz fejlődik ki egy számtiszt kiküldése vagy tíz iv papiros ára miatt. Mindez azonban csak apró szépséghiba, melyek a törvény helyes alapvető rendelkezéseit nem érintik és melyeket egy jóindulatú, erélyes kormányzat egyszerű adminisztratív intézkedésekkel könnyen eltüntethet. Tul ló azonban a célon, a ki magát a törvényt akarja eltörölni.

Tisztviselő.

UJDONSAGOK.

Székelyudvarhely, aug. 10.

Egy hó közigazgatása. Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága f. hó 8-án tartotta Dr. Damokos Andor alispán elnökle mellett folyó havi ülését. A tárgysorozat első száma az alispán július hóról szóló jelentése volt, mely szerint alispáni iktatóra 802 drb. érkezett s ebből 626 drb. intéztetett el. Az 1905 évi fősorozásról távolmaradtak utóállítása július hó 20, 21, 25 és 26-án történt meg. Július hó folyamán a közigazgatás rendes menetét semmi sem zavarta. — **Barabás** András árvaszéki elnöki jelentése szerint július hóban árvaszéki iktatóra 1014 drb. érkezett és 983 drb. intéztetett el. Gyámság alatt 12180 kiskori állott, kik közül 91 szabadult fel, gondnokság alatt 154, ügygondnokság alatt 780 egyén állott. —

Dr. **Lengyel** József vm. főorvos jelentéséből kitűnt, hogy a közegészségügyi állapot kedvező volt és csak 15 esetben fordult hevenyfertőző bántalom elő, kik közül 7 maradt ápolás alatt. A vármegyei közkörházban 216 beteg ápolatott, kik közül 97 maradt ápolás alatt. — **Ember** János kir. tanfelügyelő jelenti, hogy július havi munkássága a tanévi órarendek, részletes tananyagbeosztások, a használandó tankönyvek és iskolai házirendek felülvizsgálására és jóváhagyására s a folyó ügyekre terjedt ki. — **Stratzinger** Emil p. ü. igazgató jelentése szerint július hóban egyenes adóban 54803 01 k. (+ 48169 62 k.), hadmentességi díjban 245 98 k. (+ 191 98 k.), bélyeg díj és jogilletékben 39758 56 k. (+ 32318 29 k.), fogyasztási és italadóban 66904 74 k. (+ 4182 19 k.), dohányjövédékben 43045 19 k. (+ 7993 44 k.) folyt be; ideiglenes házadó mentesség 23 esetben engedélyeztetett. — **Szabó** István kir. alügyész jelenti, hogy a fogházakban 76 elítélt és 7 vizsgálati fogoly volt letartóztatva. — **Szobotka** Rezső kir. főmérnök jelentéséből kitűnik, hogy az állami és törvényhatósági közutak kielégítő állapotban vannak. — **Zonda** József állatorvos jelenti, hogy a lovak, szarvasmarhák és juhok egészségügyi állapota kedvezőnek, a bivalyok és sertéseké ellenben kedvezőtlennek volt monható, mert a bivalyvész, sertésorbáncz és sertésvész több helyen fellépett. — **Daniel** Lajos közigazgatási előadó jelentése szerint az időjárás a mezőgazdasági termékekre elég kedvező volt, de a mezőgazdasági munkák össze torlódása folytán a munkáshiány rendkívül érezhető. Ezután a tárgysorozati pontok tárgyalattak le s az ülés véget ért.

Műkedvelői estély Homoródfürdőn. Homoródfürdőn időző vendégek igen szépen sikerült műsoros műkedvelői estélyt rendeztek a múlt vasárnap, Bod Péterné és Dr. Bilinszky Lajos pápai kamarás, tanítóképző igazgató kezdeményezésére. Az estélyen Bod Péterné, **Krusniczky** Elek jogszigorló, **Gyárfás** Erzsike, Dr. **Burnás** Imre, Dr. **Vass** Lajosné, **Papp** Erzsike és **Mariska** működtek közre. A 174 korona tiszta jövedelmet a kápolna javára fordítják.

Ipari munkások rokkant és nyugdíj egylete. Mint jeleztük, **Solyomossy** Endre koll. tanár felhívására, a múlt hó 22-dikén gyűlésre jöttek össze iparos polgártársaink, a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-Egylete alapszabályának megismerésére. **Solyomossy** Endre üdvözölte a megjelenteket és örömeinek adott kifejezést, hogy a szép cél érdekében szép számmal jelentek meg. Ezután hű képét adta a munkaképtelenné vált iparosoknak és ismertette ezen egyletnek áldásos működését, mely hivatva van az elaggott és munkaképtelenné vált iparosok, munkások nyomorát megszünteteni. Az alapszabály felolvasása után felhívta az egybegyűlteket észrevételeik megtevésére. Többek kimerítő kérdései után 31 tag jelentkezett a felvételre. Végül elhatározott, hogy aug. 5-én az értekezletet folytatni fogják és kiküldték **Lőrinczi** Bélát, **Nagy** Jánost, **Szabó** Ödönt és **Blájer** Balázst, hogy addig minél számosabb tagokat gyűjtsenek. Az aug. 5-iki gyűlésen **Solyomossy** Endre bejelentette, hogy a fiókpénztárhoz szükséges 50 tag jelentkezett, tehát a fiókpénztár megalakítható. Az összegyűlt tagok tekintve, hogy a megalakuló gyűlés csakis egy központi kiküldött jelenlétében tartható meg, az alakuló gyűlést szeptember 16-ára tűzték ki. Addig is ideiglenes elnöknek: **Solyomossy** Endrét, jegyzőnek: **Lőrinczi** Bélát és pénztárnoknak **Blájer** Balázst megválasztották. Egyben megbízták **Blájer** Balázst, hogy a központosítással tudassa az egylet határozatát és felhívta az egybegyűlteket, minél több iparost buzdítsanak az egyletbe való belépésre, melyet **Blájer** Balázs ideiglenes pénztárosnál eszközölhetnek. A jelenlegi tagok száma 68.

Kiállítás Tordán. Mint jeleztük, a „Magya Védő Egyesület” a m. kir. kereskedelmi kormány, Torda-Aranyosmegye és Tordaváros közönségének támogatásával 1906. okt. 1—6. napjain **Tordán** a városliget ujonan épült csarnokában, a honi ipar bemutatása és terjesztése céljából közhasznú ipar kiállítást rendez, melyen az erdélyrészi ipari készítményeket helyezi el. Még pedig tizenkét csoportban bemutatja, a gép-, bánya-, bőr-, ruházati-, papír-, élelmi-, vegyi-, sokszorosító ipartermékeiket az ipar és művészet csoportjába sorozható tárgyakkal együtt. Nekünk, a kikhez annyi idegen sejtetes terméket importálnak alkalmas ahol termelők és vevők ismerkedését elősegítik s ez által a magyar ipar terjedését, támogatását megkönnyítik. Még mindég tájékozatlan a nagy közönség, hogy hol, mit készítenek és hol, mit sze-

rezhetnek be a maga javára úgy, hogy ez által honfi társainak is segédelmet nyújtson. A tordai kiállítás ezért fontos, ezért támogatandó minden jó hazafi által. A kiállítás elnöksége a hozzá fordulóknak szívesen nyújt a továbbiakra nézve részletes felvilágosítást.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági egyesület f. hó 14 én d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében rendes választmányi ülést tart. Tárgysorozat: 1. Véleményadás a gazdasági érdekek képviselői tárgyában. 2. Folyó ügyek.

Halálozás. **Soós** Károly cipész életének 29-ik évében f. hó 8-ikán elhunyt.

Az udvarhelyi unitár egyházkör ez évi aug. hó 2-án tartotta évi rendes közgyűlését **Derzs** népes egyházközségben. Elnökölt világi részről **Daniel** Lajos nagybirtokos köri felügyelő gondnok, egy. részről **Kisgyörgy** Sándor esperes. Felügyelő gondnok tartalmas elnöki megnyitójában az egyházközségek vezetőinek fontos feladatairól emlékezik meg, megköszöni az eddig tapasztalt buzgóságot s kérve ezt továbbra is, ezzel a közgyűlést megnyitja. **Pál** Ferencz köri jegyző felolvasta a múlt 1905. évi közgyűlés jegyzőkönyvének nevezetesebb pontjait és az azokra hozott határozatokat. **Kisgyörgy** Sándor esperes tette meg évi jelentését, melyben gondos fáradozással készített képét nyújtotta az egyházkör évi történetének. A közgyűlés köszönettel vette tudomásul a köri esperes jelentését. Ezután a gyűléssel együtt a közgyűlés tagjai is az egyh. község évszázados monumentális templomába vonult, hol **Ürmösi** József homoródszentpáli lelkész tartott áhitatos imát, majd Gal. levél V—7. v. alapján tárgyilagossággal mutatta meg a nép haladásának téves és helyes irányait. Azután **Kisgyörgy** Sándor esperes üdvözölte az egyházközség tagjait, megköszönve a szíves fogadtatást. Mindkét beszéd maradandó nyomot hagyott a hívek lelkébe. Templomozás után a közgyűlést folytatták. A bizottságok jelentését — az iskolai vallásitanításokról és vizsgákról, az ifjuság nyári vallásos oktatásáról stb. — örömmel hallgatta a közgyűlés, mert arról győződött meg, hogy a papok és tanítók szép egyetértéssel teljesítik e nemes kötelességet. Az Egyházi Főtanácsra köri képviselőkkül megválasztottak részről: **Tarcsafalvi** Albert áll. tanító és **Kiss** Jenő körjegyző; egyházi részről **Pál** Ferencz, **Demeter** Dénes lelkészek. Még több fontosabb ügy tárgyalása után délután 2 óra elmutával zárta be az elnök a közgyűlést. Délben közebéd volt.

Kivonat a megyei hivatalos lapból. Sertésvész megszűnt és a zárlat feloldatott Magyarhidegkut, Kisbaczon, Csekefalva, Alsóboldogfalva és Nagykele községben. — Sertésorbáncz megszűnt és zárlat feloldatott Medesér, Kissolyos, Székelyszentmiklós, Székelymagyaros és Tordátfalva községben. — Sertésvész fellépett és az udvarzárlat elrendeltetett Fenyéd és Bodos községben. — Lépfene megszűnt és a zárlat feloldatott Székelypálfalva községben. — Bivalyvész megszűnt és a zárlat feloldatott Farczád községben. — Rühkor a lovak között megszűnt és a zárlat feloldatott Oroszhegy-Varság telepén. — A gyepesi legelőről egy drb. 8—10 éves tehén-bivaly 1906 augusztus hó 3-án elfutott. Ismertető jele: az egyik szarva körben felszalkázott, mintegy töröttnek látszik, a farka végéből egy kis rész le van szakadva. A feltaláló **Barabás** András megyei árvaszéki elnököt értesítse. — **Mester** Márton parajdi lakos tulajdonát képező 2 drb. 7 év körüli lova, f. évi július 26-án a parajdi határról nyomtalanul elveszett, az egyik sötöt pejerelt, jegy nélkül, a másik világos piros kancza, jobb szemébe kis hályog. Körözendő és feltalálás esetén a parajdi körjegyző értesítendő. — **Nagygalambfalvi** **Tóth** Gáborné tulajdonát képező 1 drb. 4 esztendő fehér tulok, melynek szarvai széjjel állanak, az erdőről elfutott és elveszett. Körözendő és feltalálás esetén a kereszteri járási főszolgabíró értesítendő. — **Homoróddaróc** községben 1 drb. 4 év körüli fehér szőrű ökör felfogva tartatik. Igazolt tulajdonosa a községi birónál átveheti. — **B** göz községben f. évi május 5-ike óta, egy 7 évesnek látszó piros, herélt ló felfogva tartatik; ha jogos tulajdonosa nem jelentkezik, f. hó 27-én d. e. 9 órakor **Bógöz** községben nyiltárverésen a többet igérőnek készízetés mellett eladatik.

A segesvári állami polgári leányiskolában az 1906—1907. iskolai évre a beiratkozások szeptember hó 1—4. napjain történek meg. A felvételi, javító és pótlóvizsgálatok szeptember hó 5-én; a rendes tanítások pedig szeptember hó 6-án délelőtt 8 órakor kezdődnek. Tandij egész évre 8 korona, beiratási díj 1 korona, az orsz. tan. nyugdíjárulék czimen 30 fillér, „Értesítő” nyomtatási költségeire s egyéb nyomtatványokra 2 korona, iskolai könyvtárra 2 korona. A 8 korona tandij alól jó magaviseletű és jó előmenetelű tanulók felmentetnek, akik a községi (városi) hatóság által kiállított szegénységi bizonyít-

vány alapján igazolják vagyontalanságukat. A tandij elengedéseért Nagy-Küküllővármegye kir. tanfelügyelőjéhez címzett szegénységi, (vagyontalansági) és az utolsó osztályról kiállított bizonyítványokkal felszerelt kérvényt a beírás alkalmával az igazgatóhoz kell benyújtani, ugyancsak ez alkalommal kell oltási, illetve újraoltási bizonyítványt bemutatni. A szegénysorsú tanulók az iskola kölcsönkönyvtárából a legszükségesebb tankönyvekkel ellátatnak. A beirt vidéki tanulókat csak az igazgató előzetes tudtával és beleegyezésével lehet a városban szállásba és kosztba adni, aki mindenesetben gondoskodik arról, hogy a vidéki szülők megfelelő helyekre helyezték el leánygyermeküket. A szülők megnyugtatóra gondoskodás történik arra nézve is, hogy koronként a tanártestület tagjai s az igazgató meglátogatják a szállástadó helyeket, s a hol esetleg nem megfelelő helyzetet találnak, erre a szülők figyelmét felhívják, hogy tanulólányuk megfelelőbb elhelyezéséről gondoskodjanak, vagy pedig erről az igazgatóság fog intézkedni. Segesvárt, 1906. évi augusztus hó 10. Gyöngyössi István, igazgató.

A Polgári Önképző és Segélyező Egylet ma, vasárnap saját pénztárának gyarapítására, *Solymosy* Endre elnöke mellett a Koronkai-féle kerthelyiségben zártkörű nyári táncmulatságot rendez. A mulatság d. u. 6 órakor kezdődik. Belépő-díj személyenként 1 k., család-jegy 3 személyig 2 kor. 40 fill. felülfizetéseket köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz a rendezőség. A zenét Kónya Sándor zenekara fogja szolgáltatni. Kívánatra a meghívó előmutatandó.

Keresd az asszonyt. Bethlenfalva községben halálos végű összekocczanás történt *Bokor* Mózes mezőőr és *Bedő* Péter kisközé között. A két szomszéd felesége addig-addig sértegette egymást, amíg aztán a dologba a férfiak is beleszóltak. A szóváltás mind hevesebb lett, mire Bokor Mózes fegyverével lelőtte ellenfelét. A lövés halálos volt. A tettest a csendőrség az ügyészség börtönébe bekísérte.

Nyilatkozat a székelykeresztúri tanítóképző ügyében. A következő nyilatkozat közlésére kerettünk fel. Nagyfokú elfoglaltságom miatt nem olvasva Szabó Emil dr. urnak ez ügyre szóló nyilatkozatát barátaim figyelemztetése után csak most van módomban észrevételemet megtenni. Szabó Emil dr. ur nyilatkozatába beigazolja, hogy Neményi dr. osztálytanácsos a székelykeresztúri állapotok lekicsinylésére tett nyilatkozatát én előttem hangoztatta, csupán azon eltérés van közöttünk, hogy én Szabó Emil dr. személyével hozom kapcsolatba, Szabó ur pedig elhárítja magáról. Én ez ügy személyi oldalát csak az esetben látom Szabó dr. urra nézve tisztázottnak, ha e nyilatkozatot, melyet Szabó ur Neményi tanácsos szájába ad, közvetlen kapjuk, mert akkor reményünk lehet a félrevezető információt akár a Szabó ur személyébe, akár valamelyik kartársába megtestesítve látni. De szükségesnek látom a világosság okáért Szabó dr. urnak a kolozsvári áthelyezése iránt benyújtott kérelében felfejtett indokokat is betekinteni. Megjegyzem különben, hogy ez ügynél Szabó ur személye nem érdekel, hisz személyesen még nincs is szerencsém ösmerni, de igen is pellengére akartam állítani azon eljárást, melyet egyesek saját önös érdekekbe felhasználnak egy vidék további virágzásának megakadályozására, holott Székelykeresztúr és vidéke mindig a legnagyobb tisztelettel és előzékenységgel viseltetett velők szembe. Dr. Gyarmathy Dezső orsz. gy. képviselő.

A Dávid Ferencz-egylet székelykeresztúri fiókköre f. hó 8-ikán Korond községben közgyűlést tartott *Deák* Gyula elnökletével, a tagok élénk érdeklődése mellett. Este Korond-fürdőn kedélyes táncvigalom volt.

Tűz. Tegnap délután könnyen végzetessé válható tüziadalom verte fel a közönséget s tette mozgalmassá az utcákat. *Szakács* Gyula bethlen-utcai udvarán levő csütről délután 5 órakor vastag füst-felhő emelkedett fel, melyet az udvaron lakók és a szomszédok nyomban észrevettek s azonnal a tűz elfojtásához fogtak, melyben az okozott nehézséget, hogy a füst most itt, majd odébb gomolygott ki a fedél alól s így a láng nélküli tűz helye jódarab ideig nem volt megállapítható. Mintegy negyed óra múlva fedezték fel, hogy a tűz helye a csür jobb oldalán levő istállóba berakott szalmakévek közepén van. A szomszédok nyomban a kék széthordásához kezdtek, s mire a tűzoltóság kivonult, már vesztélytől tartani nem lehetett. A vízfecskendőkkel aztán csakhamar teljesen elfojtották a tüzet, mely könnyen megállapítható, hogy gyújtogatásból származott. A tettes kézrekerítésére a rendőrség a nyomozást megindította.

Nyilvános nyugtázás. A következő sorok közlésére kerettünk föl. A Homoród-fürdői Anna-bálon felülfizettek: Szabó Albert 5 k. 40 fill., Hügel hadnagy 3 k., N. N. 40 fill., N. N. 40 fill. — A könyvtár részére Esztégár Bálintné ajándékozott 10 kötet, Hory Béla pedig 4 kötet könyvet. A felülfizetőknek és könyvadakozóknak hálás köszönetet mond az igazgatóság.

x **Jó gazdaasszony,** a ki olcsón főz izletes ételeket. Azzá lehet minden asszony, ha a Maggi-féle leves- és ételkészítőt használja. Néhány csepp a tá-

lalásnál a gyenge leveshez, főzelékhez, mártásához stb. adva, az ételeknek azonnal meglepő jó és kellemes ízt ad. Felhívjuk b. olvasóink figyelmét, hogy az izesítőből sokat ne vegyünk, mikor izesítünk.

x **Táncztanítási tanfolyam.** Simkovits József, előnyösen ismert okl. táncztanító, szeptember hó elején megérkezik és táncztanítási tanfolyamot nyit, mely körülményre felhívjuk a szülők figyelmét.

TAVIRATOK.

Budapest, augusztus 11.
(Érk. d. u. 6 ó.)

Téves hírek.

A félhivatalos Magyar Távirati iroda jelenti, hogy a belügyminiszterium működéséről újabb időben gyakran téves közlemények jelennek meg, melyek bár autentikus látszattal bírnak, mégis minden alapot nélkülöznek.

Ilyen valótlán a mai fővárosi lapok közlése is a törvényhatósági tisztviselők összeférhetlensége tárgyában.

A király Magyarországon.

Gödöllőről táviratozzák az itteni királyi kastély felügyelőségéhez. Bécsből értesítés érkezett, mely szerint a király Dalmáciai és Boszniai utazása után több heti tartózkodásra Magyarországra érkezik.

A király Gödöllőn fog lakni csupán hetenkint kétszer meg Budapestre, hol általános kihallgatásokat ad. Hir szerint hosszú idő után ezuttal fog Ő felsége hosszabb időt Magyarországon tölteni.

A királyt itt időzése alatt leánya Gizella bajor királyi hercegnő is meglátogatja. A király itt tartózkodásának ideje hat hétre van tervezve.

Megszűnt sztrájk.

A sztrájkoló malommunkások ma délben megjelentek Wekerlénél kijelentve, hogy hajlandók békés kiegyezésre.

Wekerle Sztérényi államtitkárhoz utasította őket, kinek sikerült a békét a munkások és munkaadók közt helyreállítani.

Ezzel a sztrájk megszűnt és hétfőn már munkába állanak.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája

Telefonszám: 14.

Szám 4282—1906.

polg.

Hirdetmény.

A székelyudvarhelyi királyi törvényszék, mint csódbíróság a Székelyegyleti első takarékpénztár részvénytársaság elleni csődügyben a tömeggondnoknak ezen szám alá beadott kérése és a csődválasztmány határozata folytán az igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok ellen indítandó **kártérítési perek** tárgyában a hitelezők meghallgatására tárgyalási határnapul **1906. évi szeptember hó 10-ikének délelőtt 9 óráját** Dr. Göllner Béla királyi törvényszéki bíró csőd-

biztos hivatali helyiségébe ezen királyi törvényszéknél kitűzi.

Erre az összes érdekelt hitelezők ezen hirdetmény közzététele után oly felhívással idézhetnek meg, hogy meg nem jelenésük úgy fog tekintetni, mint aki a permegindítást nem kívánja.

Ezen hirdetmény a hivatalos lap, egy Kolozsvárt és egy helyben megjelenő hírlapban leendő azonnali közzététel végett tömeggondnoknak 3 példányban kiadatik azzal, hogy a közzétételt igazoló lappéldányokat a tárgyaláson nyujtsa be.

A királyi törvényszék, mint csódbíróságnak Székelyudvarhelyt, 1906. évi augusztus hó 4-ik napján tartott üléséből.

Dr. Voith Gerő,
elnök h.

Jakab János,
t. jegyző.

Bögözi körjegyzőség.

Hirdetmény.

Alírott közhírré teszi, hogy Bögöz községben a folyó évi május 5. óta egy **7 évesnek** látszó piros herélt ló felfogva tartatik s ha jogos tulajdonosa nem jelentkezik, **folyó hó 27-én** délelőtti 9 órakor Bögöz községben nyílt árverésen a többet ígérőnek készfizetés mellett eladatik.

Bögöz, 1906. évi augusztus hó 3-án.

Hegy Zsigmond,
k. jegyző.

Székelyszentkirályi körjegyzőtől.

Hirdetmény.

Alírott község előjárósága ezennel közhírré teszi, hogy Székelyszentkirály község vadászati joga 1906. évi augusztus hó 18-án délelőtt 8 órakor Székelyszentkirály községhezánál tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek 6 egymásután következő évre hasznóberbe ki fog adatni.

Kelt Székelyszentkirályon, 1906. aug. 9 én.

Elekes Géza,
körjegyző.

Berze Albert,
k. bíró.

Székelyszentkirályi körjegyzőtől.

Hirdetmény.

Alírott község előjárósága ezennel közhírré teszi, hogy Székelyfancsal község vadászati joga 1906. évi augusztus hó 18-án délelőtt 10 órakor Székelyfancsal községében tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek 6 egymásután következő évre hasznóberbe ki fog adatni.

Kelt Székelyfancsal, 1906. aug. 9.

Elekes Géza,
körjegyző.

Sebestyén Elek,
k. bíró.

Szám 2748—906. k. i.

A homoródi járás főszolgabírájától.

Hirdetmény.

Oklánd község tulajdonát képező korcsmahelyiség és telek folyó évi május hó 18-án történt bérbeadása ellen utóajánlat adatván be, ennek alapján közhírré teszem, hogy a korcsmahelyiség és telek bérbeadására újabb határidőül folyó évi **szeptember hó 3-ikának** délelőtt 9 óráját tűzöm ki.

Az árverés Oklánd községébe nagytermében fog megtartatni, mely alkalommal a korcsma és telek 1907. évi január hó 1-től számított három egymásután következő évre a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adatni.

Kikiáltási ár 900 korona, feltételek alírott főszolgabírónál megtekinthetők.

Árverezni csak a kikiáltási ár 10%-ának — mint bánatpénznek — az árverést vezetőhöz letévése után lehet.

Oklánd, 1906. augusztus hó 3.

Szabady Tivadar, főszolgabíró.

Mayer gépgyár Vas- és Fémöntőde Részvénytársaság

Hazai gyártmány!

SZOMBATHELY. BUDAPEST, Váci-körút 61. szám.

Alapított, 1850.

Külön: Malomépítészet. Motor-osztály.

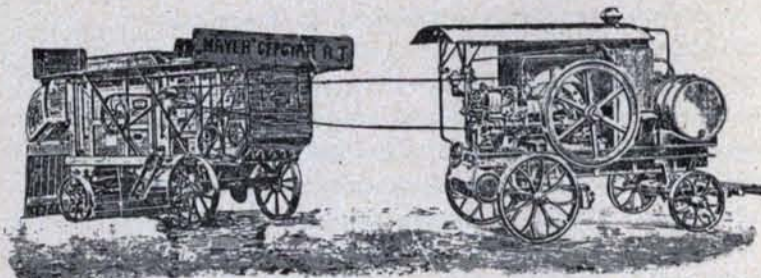
Mindenemű Gazdasági gépek gyártása!

Kitünő munka.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Kedvező feltételek.

Azonnal szállíthatók még: Osborne marokrakó aratógépek. — Fűkaszálók. Cséplőkészletek: 3 PH 22", 4 PH. 27", 6 PH. 800 mm., 8 PH. 900 mm., 12 PH. 48" és minden más gazdasági gépek legújabb és legjobb kivitelben.

Az Udvarhelymegyei Takarékpénztár Részvénytárs.

Székelyudvarhelyen a fő-, valamint a Székelykereszturi és oklándi fiókintézeteknél

elfogad betéteket

évi 4% kamatoztatás mellett, (a tőkekamatadót az intézet sajátjából fizeti).

Kölcsönöket ad

váltókra évi 7%

betáblázott kötelezvényekre évi 6% kamat és lejáratonként 20 fil. díj mellett (ez idő szerint.)

Bevált sorsjegy- és érték-papír-szelvényeket.

Az igazgatóság.

5 koronáért
küldök egy postacsomag 4 és fél kiló (kb. 50 drb) kevésbé megsérült
pipere-szappant
rózsa, liliumtej, orgona, ibolya, rezeda, jaszmin, gyöngyvirágból szepen összeválogatva, a pénz előzetes be-
küldése esetén v. utánvétellel.
Auffenberg József, Budapest, Bezerédi-u. 3.

"CERESS"
Étel-zsírral
(kókuszdiókból)
készített ételek jóízűek és a leggyöngébb gyomornak is jók.
Schicht György
„Ceres” tápszerművek osztálya, Aussig, E/m.

Valódi ólomzárolt luczerna és heremag. Erfurti vetemény- és virágmagvak.

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy üzletemet áthelyeztem az Alsó-pisczterre, a szent Ferenczrendi barátok temploma közelében levő, újonnan épült

Frölichné-féle helyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindenemű fűszerárukban, rizsek, kávék, tisztított petroleum, porcellán, üveg, gyermekjáték, díszműárak, függő, fali és asztali lámpákban.

Aradi lisztben stb. stb.

Mindig friss fűsze árak tisztán kezelve.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni. — Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY

FIGYELEM!

Küry Klára, Komlóssy Emma stb. neves művésznők által állandóan használt, Franciaországban kitüntetett a legjobbnak elősmert:

a Janovitz-féle Gyöngy-kréme tégelye 1 kor.
a Janovitz-féle Gyöngy-szappan darabja 80 fil.
a Janovitz-féle Gyöngy-pouder (rózsa, fehér és krém-szinben) doboz 1 kor.
a Janovitz-féle Gyöngy-aróviz üvege 2 50 fil.
a Janovitz-féle Gyöngy-kézfimító üvege 70 f.
a Janovitz-féle Gyöngy-szajviz (a szájpadiás, fogak erősítésére) üvege 1 k 60 f.

Kapható az egyedüli készítő „Angyal” gyógyszerárban, Hatvan.
Diskrét postai szétküldés naponta.

nélkülne együnk levest.

A híres **ANGYAL-készítmények:**

Angyal-köszvényeszes (egy üveg elhasználása után biztos hatás) üvege 2 korona.
Angyal kenőcs (bőrviszketegség, bőrkiütések ellen) tégelye 3 korona.
Angyal-fagyoszes (fagydagánatok ellen) üvege 2 k.
Számítalan hálalevél. — Raktár Ausztria-Magyar ország részére az egyedüli készítő „ANGYAL”-gyógyszerárban, Hatvanban.
Postai szétküldés naponta.

Szerves anyagoktól mentes!

SZÉKELY KRISTÁLY
KAMILLA-FORRÁS
A Kárpátok gyöngye.
Természetes ásvány-GYÓGYBORVIZ
Kutkezelőség: Székelyudvarhelyt.

Ezen természetes gyógyborviz a légző és emésztőszervek hurutos bántalmainál, angolkor, csontlágylás, vese- és hólyag-betegségeknek páratlan gyógyszer. Szabad és kötött szén-savtartalmánál, valamint szerencsés összetételénél fogva nagy befolyással van az étvágy fokozására és elősegíti az emésztést. — Mint hűsítő és üdítő ital, borhoz használva, a legelső a borvizek között.

Szerves anyagoktól mentes!

A festett padló vízzel mosható!!

A világhírű kiváló finom és tartós „EMKE” szoba padló-lack kapható: GERGELY JÁNOS UTÓDA Tamás Balázs üzletében Székelyudvarhelyt, hol a legjobb minőségű aradi liszt-, kiváló finom kávé-, fűszer-, festék- és egyéb házi cikkek legszolidabb beszerzési forrása.

Tükör fényes és szagtalan!

Legújabb szabadalom „LUX” ACETILEN-gáz-fejlesztő készülékek önálló telepeknek világítására!! Kezelés nélküli, önműködő, vízbe-eső rendszerű, teljesen veszélytelen fejlesztők.

Villamos berendezések

városok, kastélyok, gyárak, szállodák, malmok és magán házak világítására és erőátvitelre.

Speciáltság: Önálló telepek (electrogének.)

Motorok: benzin-, gáz stb.-re. Üzembiztos, tartós és kevés kezelést igénylő legolcsóbb gépek.

Fejér és Schmiedt
Budapest, Eötvös-tér 2. sz

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu portlandora cementet olcsón ajánl

BRASSOI PORTLAND CEMENTGYÁR

Brassóban Székelyudvarhelyt kapható Rösler és Gábor uraknál